

Wolna kultura

Piotr Kubowicz

Plan prezentacji

- Skąd wzięła się Wolna kultura
- Dlaczego Wolna kultura
- Creative Commons
- Gdzie znaleźć utwory na wolnych licencjach
- Fundacja Wikimedia i jej cele
- Projekty Fundacji Wikimedia

Wolne oprogramowanie

Czym jest Wolna kultura?

- ruch Wolnej kultury jest tym dla kultury, czym dla oprogramowania jest ruch Wolnego oprogramowania (Free software)
- aby lepiej zrozumieć Wolną kulturę, dobrze jest najpierw przypomnieć sobie, jak rodził się ruch Free software

Kultura hakerska

- W Stanach Zjednoczonych w latach 70. programy były pisane głównie na uniwersytetach. Dzielono się kodem źródłowym, naukowcy mogli bez przeszkód poprawiać dzieła kolegów.
- Jednak wkrótce do głosu doszły firmy, które żądały od zatrudnionych programistów podpisywania umów zabraniających ujawniania innym kodu.

Początku ruchu Free software

- Nie chciał się z tym pogodzić Richard Stallman, haker z MIT
- 1983: projekt GNU, mający na celu opracowanie wolnego systemu operacyjnego
- 1985: Free Software Foundation

Licencja GNU GPL

- 1989: Powstanie licencji GNU General Public License z połączenia licencji programów GNU Emacs, GNU Debugger, GNU Compiler Collection
- obecnie najpopularniejsza z licencji Wolnego oprogramowania
- licencja zabezpiecza 4 wolności zdefiniowane przez Stallmana

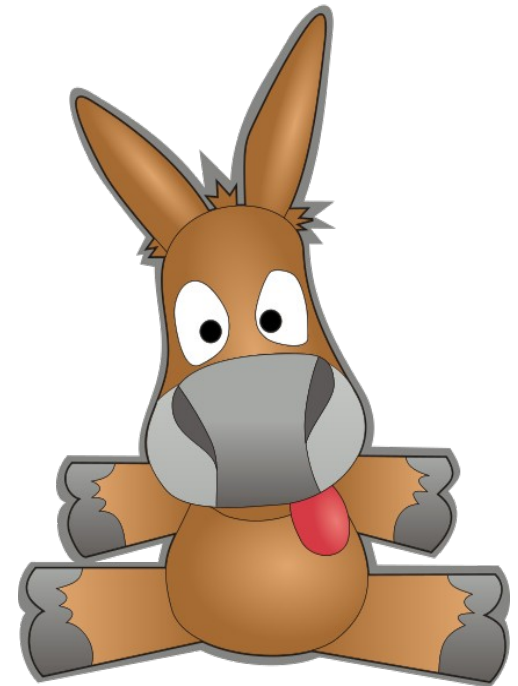
Cztery wolności

- wolność uruchamiania programu w dowolnym celu
- wolność analizowania działania programu i dostosowywania go do swoich potrzeb
- wolność rozpowszechniania niezmienionego programu
- wolność poprawiania programu i udostępniania publicznie zmienionej wersji

Kultura

Kultura w obecnych czasach

- dostęp do Internetu umożliwił rozpowszechnianie dzieł kultury tak łatwo, jak to wcześniej nigdy nie było możliwe
- ale też łatwe stało się nielegalne kopiowanie

Działania RIAA i MPAA

- Recording Industry Association of America i Motion Picture Association of America zaczęły składać pozwy przeciw ludziom, którzy ściągali pliki z Internetu
- w USA pozwano dotąd 20 000 osób
- oskarżono nawet 12-letnią dziewczynkę

Działania RIAA i MPAA

- pozwy dotknęły nie tylko ściągających
- student Jesse Jordan pozwany przez RIAA za utworzenie wyszukiwarki w sieci uniwersyteckiej. Wyszukiwarka umożliwiała przy okazji znajdowanie plików muzycznych. RIAA żądała 150 milionów dolarów. Musiał przekazać wszystkie swoje oszczędności w ugodzie (12 000 dolarów).

- następuje ciągłe wydłużanie czasu ochrony utworów prawem autorskim
- "Prawa autorskie powinny trwać o jeden dzień krócej niż wieczność!"
 - Jack Valenti, wieloletni prezes MPAA

Czas trwania ochrony

- kiedyś – 30 lat od śmierci autora
- obecnie – 70 lat od śmierci autora, dla utworów zbiorowych 120 od utworzenia lub 95 od publikacji
 - rozszerzone w 1998 przez Copyright Term Extension Act ("Mickey Mouse Protection Act")
- od 1962 do 2007 roku dokonywano 11 zmian w amerykańskim prawie autorskim, wydłużających czas ochrony

Pełny monopol autorski

- bez zgody autora nie można wykorzystywać utworu (wyjątek: “fair use”, ograniczony dozwolony użytek osobisty i publiczny)
- można pozwać kogoś za tłumaczenie Harry'ego Pottera na własną rękę

Pełny monopol autorski

- Kubuś Puchatek jest objęty prawami autorskimi The Walt Disney Company, jest też zarejestrowanym znakiem towarowym
- firma Disney wymaga zgody na użycie Kubusia w przedstawieniach teatralnych, książkach dla dzieci a nawet prywatnych stronach WWW

- infoanarchiści
 - sprzeciw wobec własności intelektualnej, tzn. praw autorskich i patentów
 - “Partie Pirackie”
- ruchy mniej radykalne
 - prawnik Lawrence Lessig: książka “Wolna kultura” (“Free Culture”), 2004
 - książka jest dostępna za darmo, również [po polsku](#)

Argumenty Lessiga

- początkowo prawo autorskie miało chronić twórców, których pozycja była słaba. Obecnie to twórcy oraz firmy zarządzające dobrami kultury zyskały zbyt dużą przewagę nad społeczeństwem. Prawo przestało służyć dobru wspólnemu.
- czy prawo, które powoduje, że 20% Amerykanów staje się przestępcami, jest dobre?

Argumenty Lessiga c.d.

- Internet spowodował, że nie da się właściwie ograniczyć rozpowszechniania utworów
- DRM ogranicza prawa konsumenta
- obecnie kopiowanie utworów jest powszechne, ludzie powszechnie łamią prawo. Rozwiązania są dwa: albo zalegalizować, albo rozszerzyć kontrolę - ale co z prywatnością?

Argumenty Lessiga c.d.

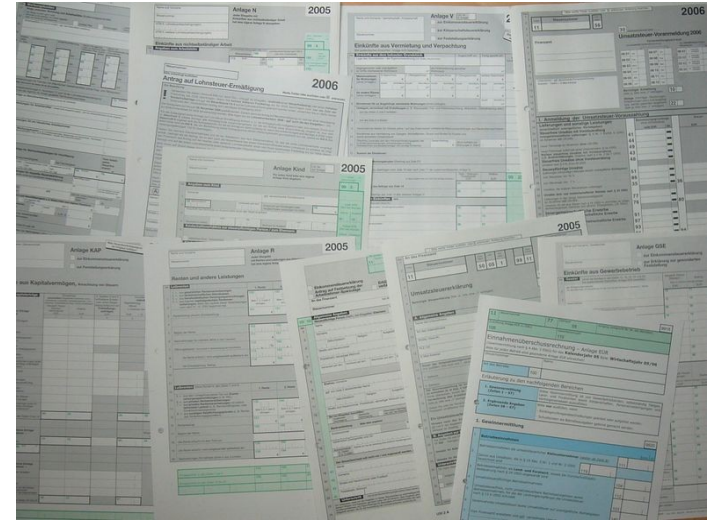
- "kreatywność zawsze powstaje na bazie przeszłości"
- obecne prawo autorskie uniemożliwia konkurencję między twórcami, nowi twórcy nie mogą kreatywnie wykorzystywać istniejących utworów

Rozwiązanie

- dlaczego nie zrobić tak, jak w Wolnym oprogramowaniu – by licencja chroniła wolność użytkownika?
- Open Publication License (obecnie autor odradza jej stosowanie)
- GNU Free Documentation License (1999) – licencja dla dokumentacji programów
- ...ale nie tylko – używa jej np. Wikipedia

Problem z GFDL

- drukując utwór musimy wydrukować z nim pełny tekst licencji (ok. 5 stron A4)
- kartka pocztowa na GFDL???
- nie wszystkim twórcom odpowiadają warunki GFDL

Creative Commons

Commons

- *commons* - w Wielkiej Brytanii gminne pastwiska, gdzie mieszkańcy wsi mogli wypasać bydło; ogrodzone i zlikwidowane w XVI wieku
- Lawrence Lessig w roku 2001 powołał na Uniwersytecie Stanforda organizację non-profit Creative Commons

Cele Creative Commons

- radzenie sobie z przepisami, które ograniczają prawa do kopiowania i użycia utworów – przez stworzenie odpowiednich licencji
- umożliwienie autorom udostępnienia dzieł przy zachowaniu pewnych praw (“Some rights reserved” - "Pewne prawa zastrzeżone")

SOME RIGHTS RESERVED

Cele Creative Commons

- ani radykalizm infoanarchistów, ani trzymanie strony zwolenników obecnego prawa autorskiego
- zwiększanie świadomości obywateli na temat prawa autorskiego, poszanowanie cudzej własności

Licencje Creative Commons

- organizacja Creative Commons wydała parę różnych licencji
- ogólne postanowienia:
 - autor zachowuje pełnię swoich praw
 - licencje umożliwiają legalne, darmowe kopiowanie utworów, o ile się przy tym nie zarabia
 - pozostałe warunki zależne od wariantu licencji
- kiedyś nakierowanie na prawo amerykańskie, obecnie wersje lokalne w ponad 35 krajach

Warunki licencji

- główne licencje Creative Commons są tworzone przez wybieranie spośród 4 dostępnych warunków
- każdy z warunków mówi, na co autor pozwala i czego wymaga
- jeśli coś nie jest dozwolone przez licencję, to jest zabronione

- Uznanie Autorstwa (Attribution, BY)

- aby skorzystać z utworu lub utworów pochodnych należy podać informację o autorze

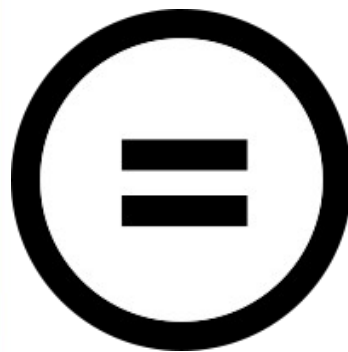
- Użycie Niekomercyjne (Noncommercial, NC)

- kopiowanie i użycie utworu i jego utworów pochodnych tylko w celach niekomercyjnych

- Na Tych Samych Warunkach (Share-Alike, SA)

- dzieła pochodne można tworzyć i ich używać tylko wtedy, gdy będą na tej samej licencji co oryginał (“copyleft”)

- Bez Utworów Zależnych (No Derivative Works, ND)

- nie wolno zmieniać utworu i tworzyć dzieł pochodnych

Łączenie warunków

- warunki “Share-Alike” i “No Derivative Works” wzajemnie się wykluczają
- przykład zastosowania: malujemy obraz i chcemy, żeby każdy mógł z nim robić, co chce, byle podał, że jesteśmy autorem:
 - CC BY
- piszemy notkę w blogu i chcemy, by inne strony mogły ją przepisać, ale bez zmian i za podaniem autora:
 - CC BY-ND

Jaką licencję wybrać?

- formularz ułatwiający wybór licencji znajduje się na stronie creativecommons.org i creativecommons.pl

Ale jak na tym zarobić?

- tylko dlaczego twórcy mieliby chcieć udostępniać wszystkim swoje utwory?
- Creative Commons: nie da się i tak powstrzymać kopiowania utworów – zamiast próbować z nim walczyć, nie lepiej na nie zezwolić?
- udostępnienie utworów powiększy krąg odbiorców, zarabiać zawsze można np. na koncertach

- Richard Stallman wycofał swoje początkowe poparcie dla Creative Commons
- krytyka Stallmana: co właściwie gwarantuje “licencja Creative Commons”, skoro niektóre warianty zabraniają użycia niekomercyjnego? Licencje Creative Commons więcej dzieli niż łączy.

Wolna kultura w Internecie

Gdzie znaleźć utwory na licencji CC?

- teksty: blogi, wiele małych wiki
- książki: autorzy zaczynają udostępniać książki do użytku niekomercyjnego; przykład – “Wolna kultura” Lawrence'a Lessiga
- materiały edukacyjne: MIT OpenCourseWare
- muzyka: np. serwis Jamendo, gdzie muzycy umieszczają swoje albumy
- grafiki: Flickr, Wikimedia Commons, OpenPhoto

Gdzie znaleźć utwory na licencji CC?

- filmy: np. Elephants Dream na licencji CC BY zrealizowany za pomocą Wolnego oprogramowania

- licencje Creative Commons pozwalają serwisom informacyjnym łatwo wymieniać się wiadomościami
- np. Wikinews, LinuxNews.pl (CC BY)
- również instytucje państwowe: Bułgarskie MSZ, Agencja Brasil
- strona prezydent.pl – zdjęcia na licencji GFDL

- Na stronie creativecommons.org znajduje się wyszukiwarka utworów na licencji Creative Commons

- Jimmy Wales
- "Wyobraźmy sobie świat, w którym każda osoba ma wolny dostęp do sumy ludzkiej wiedzy"

Manifest wolnej kultury

- Wyzwania dla ruchu wolnej kultury – 10 rzeczy, które powinny stać się wolne w trakcie następnych 10 lat według Jimmy'ego Walesa (wygłoszone na zlocie Wikimania 2005)

Manifest wolnej kultury

1. Uwolnić encyklopedię! – rolę tę pełni Wikipedia, przynajmniej w języku angielskim; trzeba rozwijać inne wersje językowe
2. Uwolnić słownik! – Wikisłownik
3. Uwolnić kształcenie! – Wikibooks
4. Uwolnić muzykę! – Wikimedia Commons?
5. Uwolnić sztukę! – Wikimedia Commons

Manifest wolnej kultury

6. Uwolnić formaty plików!

7. Uwolnić mapy! – Wikimedia Commons?

8. Uwolnić elektroniczne identyfikatory produktów! – ogólnodostępne bazy danych

9. Uwolnić program telewizyjny!

10. Uwolnić społeczności! - Wikicity

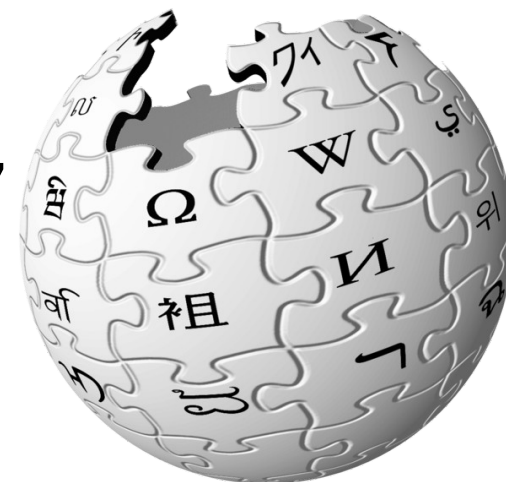
Fundacja Wikimedia

- 2000 – sieciowa encyklopedia Nupedia, licencja GFDL, 7-stopniowy proces weryfikacji przez ekspertów
- 2001 - Wikipedia jako pomoc dla Nupedii, zasada NPOV (Neutralnego Punktu Widzenia)
- 2003 – wielka popularność Wikipedii, upadek Nupedii, powstanie Wikimedia Foundation

Projekty Fundacji Wikimedia

- wkrótce okazało się, że Wikipedia nie wystarczy
- powstało kilka tzw. siostrzanych projektów Wikipedii
- nie wszystkie odniosły sukces, jest parę mniejszych, o których mniej się słyszy
- tekst wszystkich projektów jest objęty licencją GFDL (wyjątek Wikinews)
- użycie Wolnego oprogramowania (MediaWiki, PHP, Apache) i otwartych standardów (Ogg)

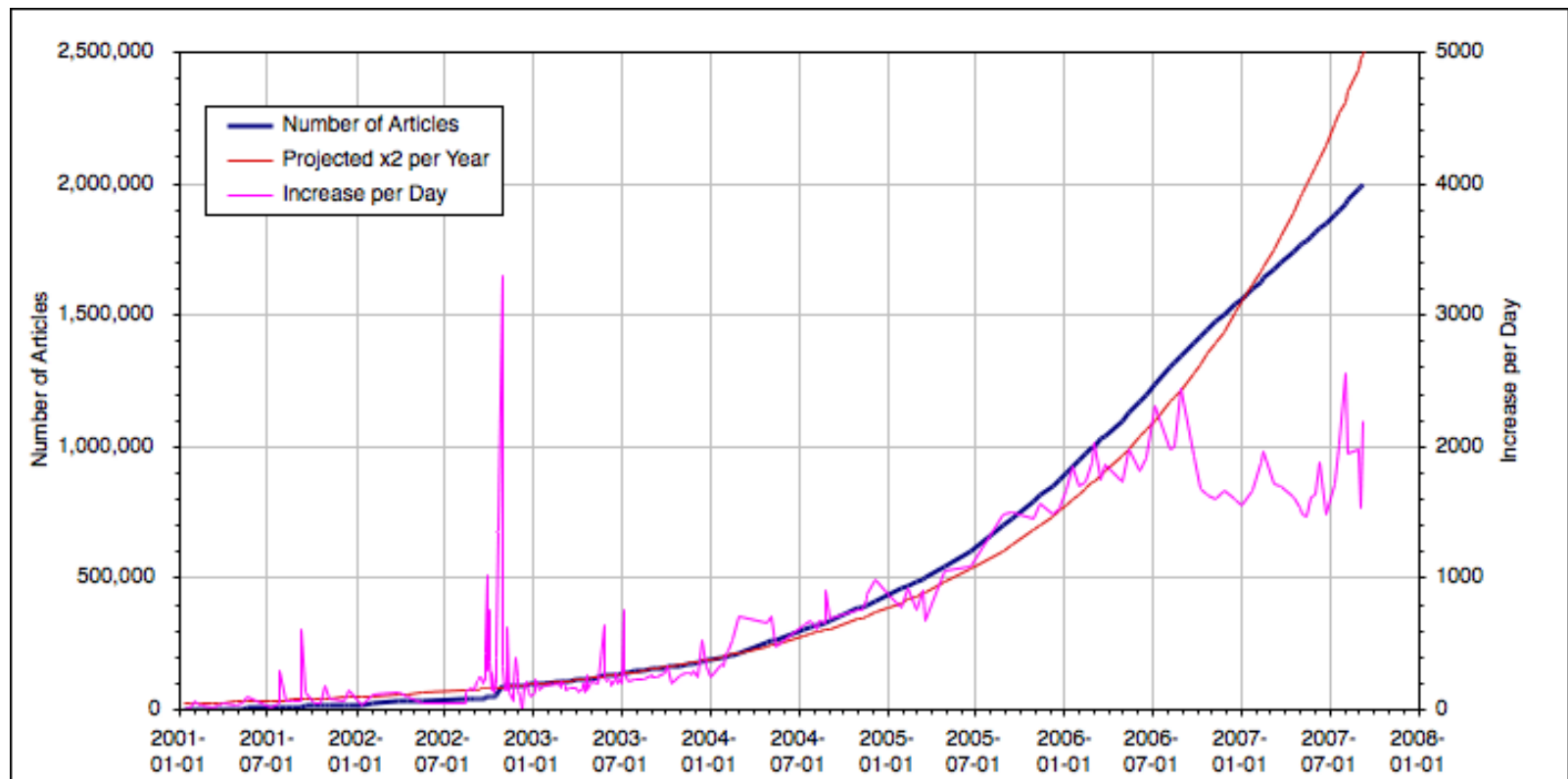
- “Pięć filarów”:
 - Wikipedia to encyklopedia, nie służy promowaniu czegokolwiek ani publikowaniu własnych badań
 - Neutralny Punkt Widzenia
 - wolna treść
 - uprzejmość wobec innych użytkowników
 - brak sztywnych zasad, “śmiało edytuj strony”

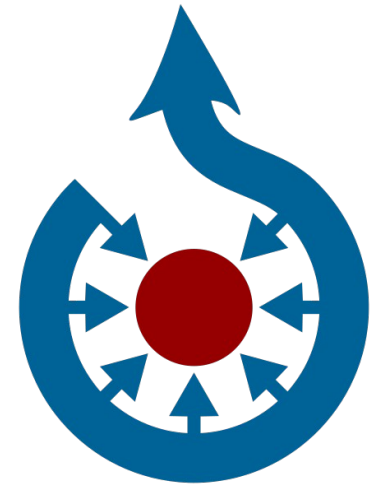
- jedna z najbardziej rozpoznawanych marek w Internecie
- największą wersją językową jest angielska, ok. $\frac{1}{4}$ wszystkich artykułów w Wikipedii pochodzi z tej wersji językowej
- polska edycja jest czwarta pod względem wielkości
- angielska Wikipedia rośnie bardzo szybko, ale tempo wzrostu spada

Wzrost angielskiej Wikipedii

- prawdopodobnie użytkownicy będą coraz bardziej koncentrować się na ulepszaniu istniejących artykułów a nie zakładaniu nowych

- zbiór plików multimedialnych na wolnych licencjach (głównie GFDL, CC BY i BY-SA)
- zdjęcia, grafiki, filmy, pliki audio
- zdjęcia robione przez wikipedystów, jak i znalezione na serwisie Flickr, zdjęcia amerykańskich agencji rządowych (NASA)

- słownik, który ma zbierać słowa we wszystkich językach świata
- wersja angielska
– definicje po angielsku,
wersja polska – definicje po polsku
- również – słownik poprawnej polszczyzny (odmiana słów, zwrócenie uwagi na błędną pisownię)

cyklopedia działająca w technologii → wiki

Wikisłownik

m D ~a, N ~iem, blm:
wolny słownik działający w technologii wiki

wiklin|a - *f C ~ie, blm, bot.*

- słownik nowej generacji: z ilustracjami, nagraniami wymowy (Wikimedia Commons – ponad 6000 plików z angielską wymową, 4000 z rosyjską)
- korzystanie z wiki – słowa mają przykłady użycia, gdzie każdy wyraz jest linkiem
- słowniki, których praktycznie nie można znaleźć w Internecie w wersji polskiej: dolnołużycki, interlingua, islandzki, suahili
- angielska wersja posiada słowa w naprawdę egzotycznych językach

- wysiłkiem grupy ochotników powstał liczący ponad 7000 haseł słownik języka jidysz, pierwszy po wojnie
- omówienia gramatyki, słowniki tematyczne

Odmiana rzeczowników mocnych rodzaju męskiego typu (-s, -ar) [edytuj]

Typ (-s, -ar) to najczęściej spotykana deklinacja rzeczowników rodzaju męskiego w języku islandzkim. Charakterystyczna dla tego typu jest końcówka -s w dopełniaczu liczby pojedynczej oraz końcówka -ar w mianowniku liczby mnogiej.

Obok podstawowego wzoru odmiany tego typu posiada trzy podtypy, w których w czasie odmiany występują pewne oboczności.

Oboczności zachodzą także w rzeczownikach, których temat zakończony jest na **a**. W celowniku liczby mnogiej to **a** zamienia się wówczas w **ó** (jak to ma miejsce w jednym z poniższych przykładów).

Spis treści [ukryj]

- Odmiana rzeczowników mocnych rodzaju męskiego typu (-s, -ar)
 - Końcówki
 - Przykłady
 - Podtypy

Końcówki [edytuj]

	<i>lp nieokr.</i>	<i>lm nieokr.</i>	<i>lp określona</i>	<i>lm określona</i>
<i>M</i>	-ur	-ar	-urinn	-arnir
<i>B</i>	-	-a	-inn	-ana
<i>C</i>	-i	-um	-inum	-unum
<i>D</i>	-s	-a	-sins	-anna

Przykłady

heimur - świat

	<i>lp nieokr.</i>	<i>lm nieokr.</i>	<i>lp określona</i>	<i>lm określona</i>
<i>M</i>	heimur	heimar	heimurinn	heimarnir
<i>B</i>	heim	heima	heiminn	heimana

islandska islandzki

gramatyka języka islandzkiego

- czasowniki
 - słabe: grupa I - grupa II - grupa III
 - mieszane
 - nieregularne
 - wykaz czasowników mocnych, mieszanych i nieregularnych
- rodzajniki
- rzeczowniki
 - *m* (-s, -ar) - (-s, -ir) - (-ar, -ir) - nieregularne - słabe
 - *f* (-ar, -ir) - (-ar, -ar) - (-ar, -ur) - nieregularne - słabe
 - *n* (-s, --) - słabe
- liczebniki
- zaimki
 - osobowe - dzierżawcze - wskazujące

mleko <i>n</i>		milk 🔊
----------------	---	---------------------

Napoje - *beverages*

polski a-z →		angielski a-z →
lemoniada <i>f</i>		lemonade
woda <i>f</i> 🔊		water 🔊
sok <i>m</i>		juice 🔊
napój gazowany <i>m</i>		soft drink

- wolne podręczniki
- głównie programowanie (C, PHP, tłumaczenie "Dive into Python"), języki obce (kurs pisowni i języka japońskiego, język angielski, kaszubski)

Think free. Learn free.

Podwójne uderzenie

[Szachy](#) » [Podwójne uderzenie](#)

Podwójne uderzenie jest rodzajem ataku, w którym w ciągu jednego ruchu jedna ze stron stwarza przynajmniej dwa zagrożenia dla przeciwnika. Umawia się, że zagrożeniem jest możliwość dania mata, bezkarnego zbitcia bierki przeciwnika lub dokonania korzystnej wymiany (słabsze bierki za silniejszą).

Wykonanie podwójnego uderzenia to szansa, że jedna z groźb się spełni, gdyż niezwykle trudno jest odparować dwie groźby naraz. Popatrzmy na przykład (Diagram 1).

Obie strony mają te same bierki i materialnie żadna ze stron nie ma przewagi. Ruch wykonują Czarne:

1. ... Wc4

Czarna **Wieża** zaatakowała równocześnie dwie Białe bierki: **Hetmana** h4 oraz **Skoczka** b4. **Pion** e3 nie bierzemy pod uwagę, gdyż wymiana Wieży za Piona jest niekorzystna (Piona e3 broni Pion f2). Białe nie są w stanie zapobiec groźbom i muszą ratować cenniejszą figurę, czyli Hetmana. Wymiana Hetmana za Wieszę jest nieopłacalna (Wieża broni Pion d5). Dalsza gra może przebiegać tak:

2. Hh3 Wb4
3. H:d7 S:d7
4. a3 Wc4
5. f3 Wc7

W rezultacie Czarne zdobyły Skoczka (dokonano również wymiany Hetmanów).

Groźniejszą sytuację przedstawia Diagram 2.

Ruch przypada na Białe. Zwróć uwagę na Skoczka d5:

1. Se7+

Jest szach, a jednocześnie Skoczek zaatakował Hetmana c6. Czarne muszą ratować Króla i nie pomogą Hetmanowi.

1. ... Kh8
2. S:c6 S:c6

Białe wymieniły Skoczka na Hetmana. Z tak dużą przewagą na pewno wygrają partię.

W sytuacji z Diagramu 3 obie strony mają te same figury. Białe atakują:

1. Hc3

W tym ruchu Hetman stworzył dwie groźby: mata Hg7# oraz zbitcie Wieży na polu a4. Mat oznacza koniec gry i to tę groźbę muszą zwalczyć Czarne:

1. ... f6
2. Ha5

Diagram 1. Ruch Czarnych.

Diagram 2. Ruch Białych.

Kanji - lekcja 7

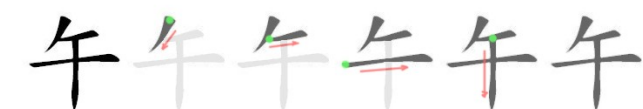
W tej lekcji poznasz jak pisać pięć znaków kanji: 年, 午, 前, 後, 時. Nauczysz się także dwóch odczytań każdego z kanji: 音読み ("chińskie") oraz 訓読み (くんよみ - japońskie odczytanie). Ćwicz pisanie oraz postaraj się zapamiętać sposoby odczytywania znak kropka pokazuje początek a czerwona strzałka kierunek rysowania kreski.

年

- **Znaczenie:** rok
- **音読み:** ねん
 - 一年 (いちねん) jeden rok
 - 少年 (しょうねん) nieletni, chłopcy
- **訓読み:** とし
 - 今年 (ことし) ten rok
- zobacz 年 w Wikisłowniku

午

- teksty źródłowe, do których prawa wygasły, nie są objęte prawem autorskim lub są na wolnej licencji
- konstytucje różnych państw i inne dokumenty, Biblia, literatura piękna (np. Pan Tadeusz)

- wolne źródło informacji
- szerokie spektrum tematów – polityka, sport, kultura, Internet, projekty WMF
- dziennikarstwo obywatelskie

- aby zachęcić innych do kopiowania wieści z Wikinews, zdecydowano się przyjąć licencję CC BY zamiast GFDL
- międzynarodowość siłą – Wikinews może mieć zdjęcia i relacje z pierwszej ręki również dla wydarzeń z zagranicy

- zbiór cytatów uszeregowanych według autora i tematu

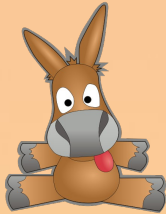
Dziękuję za uwagę.

Licencja

- Tekst prezentacji jest dostępny na licencjach:
 - GNU Free Documentation License wersja 1.2, bez Sekcji Niezmiennych, bez Tekstu na Przedniej Okładce i bez Tekstu na Tylnej Okładce
 - Creative Commons Attribution 3.0 Unported
- Użytkownik może wybrać, którą licencję chce stosować

Grafiki

- autor: Elke Wetzig (Elya), licencja GFDL
- autor: Aurelio A. Heckert. Copyleft: This work of art is free, you can redistribute it and/or modify it according to terms of the Free Art License. You will find a specimen of this license on the site Copyleft Attitude <http://artlibre.org/licence/lal/en/> as well as on other sites.
- autor: helix84, licencja GPL, oryginal
- autor: Jacklau96, public domain
- autor: Matthias Sebulke, public domain
- autor: James Duncan Davidson, licencja CC BY 2.0

Grafiki

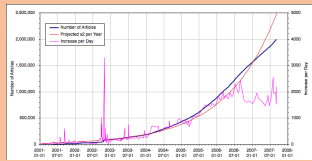

CC

SOME RIGHTS RESERVED

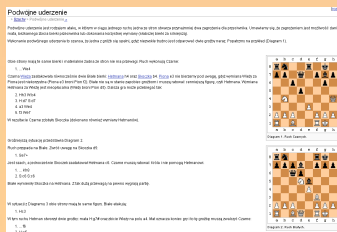

- Autor: Jaime Vásquez Sapunar, licencja CC BY-SA 2.5
- grafika public domain
- Autorzy: Rei-artur, na podst. pracy Rafała Poczarskiego, licencja CC BY 2.0
- Autor: Sting, licencja CC BY 2.5
- Autorzy: Ton Roosendaal et al., licencja CC BY 2.5
- Autor: Andrew Lih, licencja CC BY 2.5

Obliczenia obciążeniowa recznych i obciążeniowa (c.c. - 01)

Wzrost	Wzrost	Wzrost	Wzrost
1	1	1	1
2	2	2	2
3	3	3	3
4	4	4	4
5	5	5	5

- obciążona grafika autorstwa Seattle Skier, licencja GFDL
- licencja GFDL, autorzy
- licencja GFDL, autorzy
- użyty szablon prezentacji: autor SeanParsons, licencja LGPL
- licencja GFDL, autorzy
- pozostałe grafiki: logo projektów Wikimedia Foundation i zrzuty ekranu – wszelkie prawa zastrzeżone; użycie na podst. Art. 29 Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dozwolony użytek chronionych utworów)

GNU Free Documentation License

Version 1.2, November 2002
Copyright (C) 2000,2001,2002 Free Software Foundation, Inc.
51 Franklin St, Fifth Floor, Boston, MA 02110-1301 USA
Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies
of this license document, but changing it is not allowed.

0. PREAMBLE

The purpose of this License is to make a manual, textbook, or other functional and useful document "free" in the sense of freedom: to assure everyone the effective freedom to copy and redistribute it, with or without modifying it, either commercially or noncommercially.

Secondarily, this License preserves for the author and publisher a way to get credit for their work, while not being considered responsible for modifications made by others.

This License is a kind of "copyleft", which means that derivative works of the document must themselves be free in the same sense. It complements the GNU General Public License, which is a copyleft license designed for free software.

We have designed this License in order to use it for manuals for free software, because free software needs free documentation: a free program should come with manuals providing the same freedoms that the software does. But this License is not limited to software manuals; it can be used for any textual work, regardless of subject matter or whether it is published as a printed book. We recommend this License principally for works whose purpose is instruction or reference.

1. APPLICABILITY AND DEFINITIONS

This License applies to any manual or other work, in any medium, that contains a notice placed by the copyright holder saying it can be distributed under the terms of this License. Such a notice grants a world-wide, royalty-free license, unlimited in duration, to use that work under the conditions stated herein. The "Document", below, refers to any such manual or work. Any member of the public is a licensee, and is addressed as "you". You accept the license if you copy, modify or distribute the work in a way requiring permission under copyright law.

A "Modified Version" of the Document means any work containing the Document or a portion of it, either copied verbatim, or with modifications and/or translated into another language.

A "Secondary Section" is a named appendix or a front-matter section of the Document that deals exclusively with the relationship of the publishers or authors of the Document to the Document's overall subject (or to related matters) and contains nothing that could fall directly within that overall subject. (Thus, if the Document is in part a textbook of mathematics, a Secondary Section may not explain any mathematics.) The relationship could be a matter of historical connection with the subject or with related matters, or of legal, commercial, philosophical, ethical or political position regarding them.

The "Invariant Sections" are certain Secondary Sections whose titles are designated, as being those of Invariant Sections, in the notice that says that the Document is released under this License. If a section does not fit the above definition of Secondary then it is not allowed to be designated as Invariant. The Document may contain zero Invariant Sections. If the Document does not identify any Invariant Sections then there are none.

The "Cover Texts" are certain short passages of text that are listed, as Front-Cover Texts or Back-Cover Texts, in the notice that says that the Document is released under this License. A Front-Cover Text may be at most 5 words, and a Back-Cover Text may be at most 25 words.

A "Transparent" copy of the Document means a machine-readable copy, represented in a format whose specification is available to the general public, that is suitable for revising the document straightforwardly with generic text editors or (for images composed of pixels) generic paint programs or (for drawings) some widely available drawing editor, and that is suitable for input to text formatters or for automatic translation to a variety of formats suitable for input to text formatters. A copy made in an otherwise Transparent file format whose markup, or absence of markup, has been arranged to thwart or discourage subsequent modification by readers is not Transparent. An image format is not Transparent if used for any substantial amount of text. A copy that is not "Transparent" is called "Opaque".

Examples of suitable formats for Transparent copies include plain ASCII without markup, Texinfo input format, LaTeX input format, SGML or XML using a publicly available DTD, and standard-conforming simple HTML, PostScript or PDF designed for human modification. Examples of transparent image formats include PNG, XCF and JPG. Opaque formats include proprietary formats that can be read and edited only by proprietary word processors, SGML or XML for which the DTD and/or processing tools are not generally available, and the machine-generated HTML, PostScript or PDF produced by some word processors for output purposes only.

The "Title Page" means, for a printed book, the title page itself, plus such following pages as are needed to hold, legibly, the material this License requires to appear in the title page. For works in formats which do not have any title page as such, "Title Page" means the text near the most prominent appearance of the work's title, preceding the beginning of the body of the text.

A section "Entitled XYZ" means a named subunit of the Document whose title either is precisely XYZ or contains XYZ in parentheses following text that translates XYZ in another language. (Here XYZ stands for a specific section name mentioned below, such as "Acknowledgements", "Dedications", "Endorsements", or "History".) To "Preserve the Title" of such a section when you modify the Document means that it remains a section "Entitled XYZ" according to this definition.

The Document may include Warranty Disclaimers next to the notice which states that this License applies to the Document. These Warranty Disclaimers are considered to be included by reference in this License, but only as regards disclaiming warranties: any other implication that these Warranty Disclaimers may have is void and has no effect on the meaning of this License.

2. VERBATIM COPYING

You may copy and distribute the Document in any medium, either commercially or noncommercially, provided that this License, the copyright notices, and the license notice saying this License applies to the Document are reproduced in all copies, and that you add no other conditions whatsoever to those of this License. You may not use technical measures to obstruct or control the reading or further copying of the copies you make or distribute. However, you may accept compensation in exchange for copies. If you distribute a large enough number of copies you must also follow the conditions in section 3.

You may also lend copies, under the same conditions stated above, and you may publicly display copies.

3. COPYING IN QUANTITY

If you publish printed copies (or copies in media that commonly have printed covers) of the Document, numbering more than 100, and the Document's license notice requires Cover Texts, you must enclose the copies in covers that carry, clearly and legibly, all these Cover Texts: Front-Cover Texts on the front cover, and Back-Cover Texts on the back cover. Both covers must also clearly and legibly identify you as the publisher of these copies. The front cover must present the full title with all words of the title equally prominent and visible. You may add other material on the covers in addition. Copying with changes limited to the covers, as long as they preserve the title of the Document and satisfy these conditions, can be treated as verbatim copying in other respects.

If the required texts for either cover are too voluminous to fit legibly, you should put the first ones listed (as many as fit reasonably) on the actual cover, and continue the rest onto adjacent pages.

If you publish or distribute Opaque copies of the Document numbering more than 100, you must either include a machine-readable Transparent copy along with each Opaque copy, or state in or with each Opaque copy a computer-network location from which the general network-using public has access to download using public-standard network protocols a complete Transparent copy of the Document, free of added material. If you use the latter option, you must take reasonably prudent steps, when you begin distribution of Opaque copies in quantity, to ensure that this Transparent copy will remain thus accessible at the stated location until at least one year after the last time you distribute an Opaque copy (directly or through your agents or retailers) of that edition to the public.

It is requested, but not required, that you contact the authors of the Document well before redistributing any large number of copies, to give them a chance to provide you with an updated version of the Document.

4. MODIFICATIONS

You may copy and distribute a Modified Version of the Document under the conditions of sections 2 and 3 above, provided that you release the Modified Version under precisely this License, with the Modified Version filling the role of the Document, thus licensing distribution and modification of the Modified Version to whoever possesses a copy of it. In addition, you must do these things in the Modified Version:

- A. Use in the Title Page (and on the covers, if any) a title distinct from that of the Document, and from those of previous versions (which should, if there were any, be listed in the History section of the Document). You may use the same title as a previous version if the original publisher of that version gives permission.
- B. List on the Title Page, as authors, one or more persons or entities responsible for authorship of the modifications in the Modified Version, together with at least five of the principal authors of the Document (all of its principal authors, if it has fewer than five), unless they release you from this requirement.
- C. State on the Title page the name of the publisher of the Modified Version, as the publisher.
- D. Preserve all the copyright notices of the Document.
- E. Add an appropriate copyright notice for your modifications adjacent to the other copyright notices.
- F. Include, immediately after the copyright notices, a license notice giving the public permission to use the Modified Version under the terms of this License, in the form shown in the Addendum below.
- G. Preserve in that license notice the full lists of Invariant Sections and required Cover Texts given in the Document's license notice.
- H. Include an unaltered copy of this License.

- I. Preserve the section Entitled "History", Preserve its Title, and add to it an item stating at least the title, year, new authors, and publisher of the Modified Version as given on the Title Page. If there is no section Entitled "History" in the Document, create one stating the title, year, authors, and publisher of the Document as given on its Title Page, then add an item describing the Modified Version as stated in the previous sentence.
- J. Preserve the network location, if any, given in the Document for public access to a Transparent copy of the Document, and likewise the network locations given in the Document for previous versions it was based on. These may be placed in the "History" section. You may omit a network location for a work that was published at least four years before the Document itself, or if the original publisher of the version it refers to gives permission.
- K. For any section Entitled "Acknowledgements" or "Dedications", Preserve the Title of the section, and preserve in the section all the substance and tone of each of the contributor acknowledgements and/or dedications given therein.
- L. Preserve all the Invariant Sections of the Document, unaltered in their text and in their titles. Section numbers or the equivalent are not considered part of the section titles.
 - M. Delete any section Entitled "Endorsements". Such a section may not be included in the Modified Version.
 - N. Do not retitle any existing section to be Entitled "Endorsements" or to conflict in title with any Invariant Section.
 - O. Preserve any Warranty Disclaimers.

If the Modified Version includes new front-matter sections or appendices that qualify as Secondary Sections and contain no material copied from the Document, you may at your option designate some or all of these sections as invariant. To do this, add their titles to the list of Invariant Sections in the Modified Version's license notice. These titles must be distinct from any other section titles.

You may add a section Entitled "Endorsements", provided it contains nothing but endorsements of your Modified Version by various parties--for example, statements of peer review or that the text has been approved by an organization as the authoritative definition of a standard.

You may add a passage of up to five words as a Front-Cover Text, and a passage of up to 25 words as a Back-Cover Text, to the end of the list of Cover Texts in the Modified Version. Only one passage of Front-Cover Text and one of Back-Cover Text may be added by (or through arrangements made by) any one entity. If the Document already includes a cover text for the same cover, previously added by you or by arrangement made by the same entity you are acting on behalf of, you may not add another; but you may replace the old one, on explicit permission from the previous publisher that added the old one.

The author(s) and publisher(s) of the Document do not by this License give permission to use their names for publicity for or to assert or imply endorsement of any Modified Version.

5. COMBINING DOCUMENTS

You may combine the Document with other documents released under this License, under the terms defined in section 4 above for modified versions, provided that you include in the combination all of the Invariant Sections of all of the original documents, unmodified, and list them all as Invariant Sections of your combined work in its license notice, and that you preserve all their Warranty Disclaimers.

The combined work need only contain one copy of this License, and multiple identical Invariant Sections may be replaced with a single copy. If there are multiple Invariant Sections with the same name but different contents, make the title of each such section unique by adding at the end of it, in parentheses, the name of the original author or publisher of that section if known, or else a unique number. Make the same adjustment to the section titles in the list of Invariant Sections in the license notice of the combined work.

In the combination, you must combine any sections Entitled "History" in the various original documents, forming one section Entitled "History"; likewise combine any sections Entitled "Acknowledgements", and any sections Entitled "Dedications". You must delete all sections Entitled "Endorsements."

6. COLLECTIONS OF DOCUMENTS

You may make a collection consisting of the Document and other documents released under this License, and replace the individual copies of this License in the various documents with a single copy that is included in the collection, provided that you follow the rules of this License for verbatim copying of each of the documents in all other respects.

You may extract a single document from such a collection, and distribute it individually under this License, provided you insert a copy of this License into the extracted document, and follow this License in all other respects regarding verbatim copying of that document.

7. AGGREGATION WITH INDEPENDENT WORKS

A compilation of the Document or its derivatives with other separate and independent documents or works, in or on a volume of a storage or distribution medium, is called an "aggregate" if the copyright resulting from the compilation is not used to limit the legal rights of the compilation's users beyond what the individual works permit. When the Document is included in an aggregate, this License does not apply to the other works in the aggregate which are not themselves derivative works of the Document.

If the Cover Text requirement of section 3 is applicable to these copies of the Document, then if the Document is less than one half of the entire aggregate, the Document's Cover Texts may be placed on covers that bracket the Document within the aggregate, or the electronic equivalent of covers if the Document is in electronic form. Otherwise they must appear on printed covers that bracket the whole aggregate.

8. TRANSLATION

Translation is considered a kind of modification, so you may distribute translations of the Document under the terms of section 4.

Replacing Invariant Sections with translations requires special permission from their copyright holders, but you may include translations of some or all Invariant Sections in addition to the original versions of these Invariant Sections. You may include a translation of this License, and all the license notices in the Document, and any Warranty Disclaimers, provided that you also include the original English version of this License and the original versions of those notices and disclaimers. In case of a disagreement between the translation and the original version of this License or a notice or disclaimer, the original version will prevail.

If a section in the Document is Entitled "Acknowledgements", "Dedications", or "History", the requirement (section 4) to Preserve its Title (section 1) will typically require changing the actual title.

9. TERMINATION

You may not copy, modify, sublicense, or distribute the Document except as expressly provided for under this License. Any other attempt to copy, modify, sublicense or distribute the Document is void, and will automatically terminate your rights under this License. However, parties who have received copies, or rights, from you under this License will not have their licenses terminated so long as such parties remain in full compliance.

10. FUTURE REVISIONS OF THIS LICENSE

The Free Software Foundation may publish new, revised versions of the GNU Free Documentation License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns. See <http://www.gnu.org/copyleft/>.

Each version of the License is given a distinguishing version number. If the Document specifies that a particular numbered version of this License "or any later version" applies to it, you have the option of following the terms and conditions either of that specified version or of any later version that has been published (not as a draft) by the Free Software Foundation. If the Document does not specify a version number of this License, you may choose any version ever published (not as a draft) by the Free Software Foundation.

Licencje Creative Commons:

<http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/>

<http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/>

<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/>